

به نام خدا

نتایج اثربخش آموزش پیش دبستانی بر یادگیری مهارت‌های روانی - حرکتی دانش آموزان دوره ابتدایی

مؤلف :

خاتون صالحی نسب

انتشارات ارسطو

(سازمان چاپ و نشر ایران - ۱۴۰۲)

نسخه الکترونیکی این اثر در سایت سازمان چاپ و نشر ایران و اپلیکیشن کتاب رسان موجود می باشد

chaponashr.ir

سرشناسه: صالحی نسب، خاتون، ۱۳۶۰-
عنوان و نام پدیدآور: نتایج اثربخش آموزش پیش دبستانی بر یادگیری مهارت‌های روانی -
حرکتی دانش‌آموزان دوره ابتدایی /مؤلف خاتون صالحی نسب.
مشخصات نشر: ارسطو (سامانه اطلاع رسانی چاپ و نشر ایران)، ۱۴۰۲.
مشخصات ظاهری: ۹۶ص.
شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۳۳۹-۴۶۱-۴
وضعیت فهرست نویسی: فیبا
موضوع: آموزش پیش دبستانی -- ایران -- ارزشیابی

Education, Preschool -- Evaluation -- Iran

مهارت‌های حرکتی در کودکان -- ایران -- جنبه‌های روانشناسی
Motor ability in children -- Iran -- Psychological aspects
مهارت‌های حرکتی در کودکان -- ارزشیابی
Motor ability in children -- Evaluation
کودکان -- روان‌شناسی
Child psychology
سازگاری اجتماعی در کودکان -- ایران
Social adjustment in children -- Iran
رده بندی کنگره: LB۱۱۴۰/۲۵
رده بندی دیویی: ۳۷۲/۲۱۰۹۵۵
شماره کتابشناسی ملی: ۹۴۳۰۸۲۸
اطلاعات رکورد کتابشناسی: فیبا

نام کتاب: نتایج اثربخش آموزش پیش دبستانی بر یادگیری مهارت‌های روانی -
حرکتی دانش‌آموزان دوره ابتدایی
مؤلف: خاتون صالحی نسب
ناشر: ارسطو (سامانه اطلاع رسانی چاپ و نشر ایران)
صفحه آرای، تنظیم و طرح جلد: پروانه مهاجر
تیراژ: ۱۰۰۰ جلد
نوبت چاپ: اول - ۱۴۰۲
چاپ: زبرجد
قیمت: ۷۷۰۰۰ تومان

فروش نسخه الکترونیکی - کتاب‌رسان:
<https://chaponashr.ir/ketabresan>

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۳۳۹-۴۶۱-۴
تلفن مرکز بخش: ۰۹۱۲۰۲۳۹۲۵۵
www.chaponashr.ir

انتشارات ارسطو

فهرست مطالب

۵	فصل اول.....
۵	کلیات.....
۶	مقدمه.....
۱۱	اهمیت موضوع.....
۱۳	فصل دوم.....
۱۳	مبانی نظری.....
۱۴	تاریخچه آموزش پیش دبستانی.....
۲۴	تعریف دوره پیش دبستانی.....
۲۵	ویژگیهای کودک در دوره پیش دبستانی:.....
۲۹	اهداف دوره پیش دبستانی.....
۳۱	مهارتهای روانی - حرکتی در دوره دبستان.....
۳۴	تحول حرکت در کودکان دبستانی.....
۳۶	مهارتهای روانی - حرکتی.....
۴۰	نمونه هدفهای تربیتی.....
۶۵	سن.....
۶۵	رفتار انطباقی.....
۷۹	وظیفه مهدکودک و مراکز پیش دبستانی از دیدگاه آدلر.....
۸۲	صفات اغلب کودکان سازگار.....
۸۲	«لجیاز».....
۸۲	«سرکش».....
۸۳	انتقام طلبی.....
۸۳	«خشن غیرفعال».....
۸۳	«شرور».....
۸۳	ابراز ناتوانی.....

فصل اول

کلیات

موفقیت کودکان در مدرسه تا حدودی به رویدادهایی بستگی دارد که آنها قبل از ورود به مدرسه تجربه کرده‌اند. آمادگی کودکان برای ورود به مدرسه و موفقیت بعدی آنها در تحصیل، با جنبه‌های مختلف رشد آنها مرتبط است. عواملی از قبیل رشد جسمی، اجتماعی، شناختی، دانشی و چگونگی یادگیری در تعیین موفقیت آنها در مدرسه نقش دارند.

در گذشته، عقیده بسیاری بر این بود که ورود کودکان به دبستان، آغاز یادگیری و شکوفایی آنها در همه ابعاد رشد است. اما امروزه در پرتو تلاش صاحب‌نظران مختلف، مسیر تفکر و برنامه‌ریزی به سمت بارور کردن آموزش‌های پیش از دبستان، به عنوان پیش‌نیاز ورود کودکان به مدرسه، تغییر کرده است. بی‌شک پیشرفت در ابعاد گوناگون رشد در سنین بالاتر و حتی مرحله زمینه‌سازی برای اصلاح اعمال و حرکات مختلف کودکان با توجه به پژوهش‌های اخیر (برای مثال ویلیامز^۱، ۱۹۸۳؛ به نقل از مفیدی، ۱۳۷۵)، نوعی دگرگونی اندیشه را در زمینه رشد جسمی و حرکتی کودکان در سالهای اولیه کودکی به وجود آورده است. در دو دهه اخیر نیز در بسیاری از موسسه‌های آموزشی و تربیتی (به ویژه در جامعه ما) تمایل و گرایش زیادی در چرخش تاکید از مهارت‌های حرکتی و جسمی به سمت زمینه‌های رشد شناختی و ذهنی کودکان حس شده است (مفیدی، ۱۳۷۵). هر چند مهارت‌های حرکتی و شناختی لازم و ملزوم یکدیگرند و در برخی از دیدگاه‌های رشد مثل تئوری پیاژه^۲ (۱۳۷۴)، مهارت‌های حرکتی زیربناء و لازمه مهارت‌های شناختی هستند.

با توجه به پیشرفت علم و تکنولوژی در قرن حاضر و تبلور این نکته که شکوفایی یک کشور از بستر آموزش و پرورش برمی خیزد، نیاز به گسترش دوره پیش از دبستان، بیش از گذشته خود را نمایان می‌سازد. بنابراین لازم است که برنامه کیفی و کمی

¹ Williams

² Piaget

مناسب و در خور نیازهای جسمی و روانی برای کودکان پیش‌دبستانی، با توجه به ویژگی‌های این دوره از رشد، تهیه و تدارک دیده شود. اما پیش‌نیاز برنامه‌ریزی و سرمایه‌گذاری در این زمینه، انجام پژوهشهایی است از روش‌شناسی و مبنای نظری درستی برخوردار باشند تا با توجه به نتایج حاصله، بتوان تا حدودی نیازهای جامعه در این زمینه برطرف شود و گام‌هایی هر چند جزئی در زمینه بهبود وضعیت آموزشی و تربیتی برداشته شود.

درخصوص آموزش پیش‌دبستانی، دیدگاه‌های مختلف و گاه متعارضی ارائه شده است. از یک سو افرادی نظیر ال‌کایند،^۱ سیگل،^۲ کانینگ،^۳ و لیون،^۴ ۱۹۹۱؛ به نقل از لفرانسیوس،^۵ (۱۹۹۶) معتقدند که نباید کودکان را بی‌محابا به سمت آموزش‌های پیش‌دبستانی بکشانیم و جو حاکم بر بسیاری از برنامه‌های پیش‌دبستانی ممکن است کودکان‌انطور که باید و شاید به سوی پیشرفت رهنمون نسازد. دلیلی که برای تدارک برنامه پیش‌دبستانی وجود دارد این است که در حین آموزش‌های پیش‌دبستان، کودکان تجاربی را می‌آموزند که ممکن است در خانه نتوانند از اثرات مثبت چنین تجاربی برخوردار باشند. اما کانینگ و لیون (۱۹۹۱؛ به نقل از لفرانسیوس، ۱۹۹۶) بر این باورند که افسانه تجارب اولیه^۶ به این امر منجر شده که ما نقش بزرگسالان را در محیط‌های پیش‌دبستانی که باید فرصتی مناسب برای کودکان فراهم کنند را نادیده بگیریم. از سوی دیگر بسیاری از صاحب‌نظران (مثل دومان،^۷ ۱۹۸۴؛ رسکولا،^۸ ۱۹۹۱؛

¹ Elkind

² Sigel

³ Canning

⁴ Lyon

⁵ Lefrancois

⁶ Myth of early experience

⁷ Doman

پاندی؛^۹ ۱۹۹۱؛ به نقل از لفرانسیوس، ۱۹۹۶) معتقدند که تجارب پیش دبستانی تاثیر مثبتی بر رشد کودکان خواهد گذاشت.

تاکید بر آموزش و پرورش در دوره پیش دبستان به علت واقع گرایی، بینش، تلاش و کوشش افراد بسیاری است که عمر خود را صرف این کار کرده اند. اگر با توجه به منابع معتبر، از افلاطون

(۴۲۷-۳۴۷ قبل از میلاد مسیح) که آغاز آموزش های اولیه را از هنگام تولد دانسته اند، بگذریم و (باربور، ۱۹۸۶)، باید بپذیریم که افرادی مثل جان آموس کمینوس، ژان ژاک روسو، پستالوزی، فروبل، ماریامونته سوری، پیازه و پژوهشگران کنونی جوامع مختلف و نیز جامعه علمی و فرهنگی ایران، در شناخت هویت واقعی این دوره از آموزش و نتایج اثر بخش آن بر سرنوشت کودکان کمک و یاری رسانده اند (مفیدی، ۱۳۷۵).

در پژوهش حاضر، مهارت های روانی - حرکتی^۱ و سازگاری اجتماعی به عنوان متغیرهای اصلی در نظر گرفته شده اند. یکی از عوامل تعامل انسان با محیط، رفتارهای روانی - حرکتی است. این رفتارها دارای تظاهرات متعددی مثلاً در کارهای صنعتی، حرفه ای، تکنیکی، مهارت های شغلی، اعمال تجاری، وظایف روزمره، رانندگی، موسیقی، هنر و همینطور تربیت بدنی و ورزش می باشند، در حالی که به نظر می رسد حیطه روانی اینگونه رفتارها مورد غفلت واقع شده است.

مفیدی (۱۳۷۵) بر ضرورت توجه به آمادگی های جسمی و حرکتی کودکان در دوره پیش از دبستان تاکید کرده است. او سعی کرده است ابتدا سالهای اولیه کودکی را به عنوان مرحله ایده آلی برای یادگیری مهارت های حرکتی بشناساند، سپس قابلیت ها و توانایی های کودکان را از نظر آموزش و یادگیری مهارت های حرکتی مد نظر قرار دهد.

⁸ Rescorla

⁹ Pandy

¹ Psycho - motor

به علاوه پژوهش‌هایی که در زمینه مهارت‌های روانی - حرکتی و اثر برنامه‌های تمرینی بر افزایش و بهبود اینگونه مهارت‌ها انجام شده است (بلیانی، ۱۳۷۷؛ یان و یان، ۱۹۹۱، رهبانفرد، ۱۳۷۷ و خلجی و عماد، ۱۳۸۱) توانسته است تأثیر این برنامه‌های تمرینی را در بهبود مهارت‌های روانی - حرکتی نشان دهند.

از سوی دیگر مهارت‌های اجتماعی نیز با مهارت‌های روانی - حرکتی ارتباط تنگاتنگ و نزدیکی دارند و جنبه مهمی از رشد کودک محسوب می‌شوند. هدف آموزش‌های اولیه کودکان، اجتماعی بار آوردن (جامعه‌پذیری) آنان است (میزل^۲، ۱۹۹۶، وینووسکیز^۳، ۱۹۹۴). توانایی برای ایجاد و حفظ ارتباطات با دوستان و بزرگسالان (همچون معلمان)، پایه و رکن اجتماعی شدن را در مدرسه شکل می‌دهد. مهارت‌های اجتماعی کودکان ممکن است با پیشرفت تحصیلی بعدی آنها در ارتباط باشد (اسواتز^۱ و والکر^۲، ۱۹۸۴) و تجارب آنها با همسالان خود، احتمالاً روی نگرش‌های آنان در ارتباط با مدرسه و یادگیری نیز تأثیر می‌گذارد (کاگان^۳ و همکاران ۱۹۹۵).

به مدد پژوهش‌های مختلفی که در زمینه تأثیر دوره پیش‌دبستانی بر سازگاری اجتماعی دانش‌آموزان در دوره بعد انجام شده‌اند (نگاه کنید به کرمی و هیبت‌اللهی، ۱۳۷۷، تشکری و همکاران، ۱۳۶۴، اسحاق‌نیا، ۱۳۷۳)، این نکته خود را برجسته ساخته که آموزش‌های پیش‌دبستانی تأثیر بسزایی بر سازگاری اجتماعی - عاطفی دانش‌آموزان دبستانی دارد و لزوم برنامه‌ریزی مناسب در این زمینه برای پیش‌دبستانیها را گوشزد می‌کند. گالاهو و ازمان (۱۹۹۸) فعالیت‌های حرکتی را در پیشرفت تحول اجتماعی مؤثر می‌دانند و معتقدند که شرکت کودکان در فعالیت‌های حرکتی به تعامل موفق با دیگران،

² Meisels

³ Vinovskis

¹ Swatz

² Walker

³ Kagan

کنترل پرخاشگری، بروز هیجانات به روش جامعه‌پسندانه و فهم معنای درست و غلط کمک می‌نماید. مفیدی (۱۳۷۵) نیز فعالیت‌های مربوط به کسب حرکات ماهیچه‌ای درشت را در سایر جنبه‌های تحولی مثل تحول کلامی، زبان، مفاهیم مختلف و تحول اجتماعی مؤثر می‌داند. مثلاً فعالیت پرتاب توپ می‌تواند به مهارت در گرفتن بینجامد که این مهارت زمینه‌ساز سبب رشد اجتماعی کودکان به هنگام شراکت در استفاده از توپ شود.

در مورد تفاوت‌های جنسیتی در مهارت‌های روانی - حرکتی مطابق پیشینه پژوهشی، پسرها در مهارت‌هایی که به نیرو و قدرت نیاز دارند، اندکی از دخترها جلوتر هستند و دخترها در مهارت‌های حرکتی ظریف و برخی مهارت‌های درشت که به ترکیب تعادل خوب و حرکت پا نیاز دارند مثل لی‌لی کردن و طناب بازی قوی‌تر هستند (کوکلی، ۱۹۹۰، گرین دوفر، لوکو، روزن گرن، ۱۹۹۶). در سازگاری اجتماعی نیز با توجه به اینکه دخترها هویت زنانه و پسرها، هویت مردانه پیدا می‌کنند، دخترها در روابط دوستی‌شان انحصاری هستند، زیرا بیشتر از پسرها انتظار صمیمیت دارند و دوستانشان بیشتر شبیه خودشان هستند (هارتاپ، ۱۹۹۶). به علاوه دخترها بیشتر پرخاشگری رابطه‌ای بروز می‌دهند و پسرها پرخاشگری مستقیم (کریک، کاساس و موشه، ۱۹۹۷، کریک، کاساس و کو، ۱۹۹۹).

بنابراین باتوجه به آمادگی‌های جسمی، روانشناختی و اجتماعی کودک در دوره پیش‌دبستانی برای پیشرفت در جنبه‌های مختلف تحولی و گواهی پژوهش‌های مختلف در تأثیر مثبت آموزش‌های این دوره بر مهارت‌های ادراکی - حرکتی و سازگاری اجتماعی کودکان دوره ابتدایی، لزوم توجه بیشتر به آموزش‌های پیش‌دبستانی از لحاظ کمی و کیفی و انجام پژوهش‌های مناسب در جهت سنجیدن اثرات و نیز بهبود محتوا و انجام آموزش‌ها، مفید و لازم به نظر می‌رسد.

ممکن است این سوال در ذهن متبادر شود که بین مقوله مهارت‌های روانی - حرکتی و سازگاری اجتماعی چه ارتباطی می‌تواند وجود داشته باشد. این ارتباط چگونه و از طریق